

На атрыманне
Дзяржаўнай
прэміі Беларусі.
70 ГАДОЎ
НА ВАРЦЕ
ЗДAROУЯ.

2

Песімістычны
эцюд.
Ці МОЖНА
ВЫХАВАЦЬ
МАСТАКА?

2

"Мова зямлі".
НАВЕДАЙЦЕ УЗДУ!

3

"Крыніцы".
ГАЛАСЫ ЗЯМЛІ.

3

"Хатні экран".
ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ.

4

БЕЛАРУСКАЯ
МАЛАДЗЕЖНАЯ
ГАЗЕТА

ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА

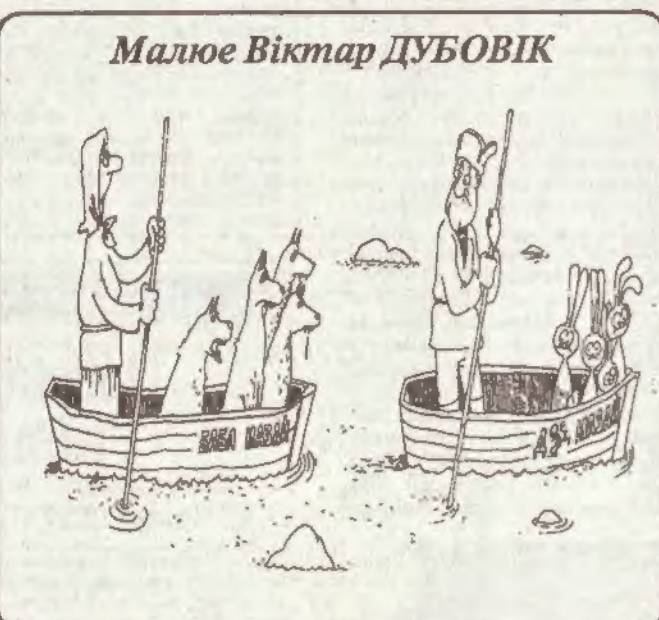
24 верасня 1994 г.

Субота

№ 104 (13821)

Кошт у розніцу 10 рублёў

Выдаецца з 1921 года

Малое Віктар ДУБОВИК

3 16 па 26
верасня ў Мінску
знаходзіцца делега-
цыя нямецкіх
журналістаў, якія
прыехалі з буйней-
шых гарадоў Гер-
маніі — Берліна
і Гамбурга. Амаль
усе з іх (з ўсяго —
8 чалавек) упершы-
ню прыехалі на Бе-
ларусь. Старажытны
Нясвіж, Хатынь, Кур-
ган Славы, мінскія
тэатры і цырк —
усё гэта ўвайшло
ў "праграму навед-
вання" нашых ня-
мецкіх калег.

Ну і, безумоўна, сус-
тэры з маладымі бе-
ларускімі жур-
налістамі, абмен во-
пытан, першыя
ўражанні ад белару-
скай зямлі, ды і
проста размова пра
самыя надзённыя
пытанні, якія хвалю-
юць моладзь Бе-
ларусі і Германіі.

Кур'ер "ЧЗ"

Журналісты будуць з Законам?

Звыш 50 асноўных пытанняў будзе разглед-
жана на сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі
Беларусь, якая пачне працаваць у аўторак, 27
верасня. Дэлегацыя трэба таксама ўнесці змя-
ненні і дапаўненні больш чым у 30 заканадаўчых
актаў, ратыфікаваць каля 20 міжнародных па-
гадненняў.

Гэтыя лічы называюць першымі намеснікі старшын
Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусі Вячаслаў
Кузняшоў, адкрыўшыя 20 верасня чарговы па-
сяджанне парламентарнага Кансультацыйнага саве-
та. Сярод іншых пытанняў пасля вострай дыскусіі
было вырашана вынесці законапраект аб сродках
масавай інфармацыі на цэперашняе сесію.

Поўная далярызацыя

У рэспубліцы адбылася поўная далярызацыя
заканіфікацыі. Такое прызнанне зробіў старшыня
Правлення Нацыянальнага банка Станіслаў Бе-
гункевіч.

Паводле слоў галоўнага банкіра рэспублікі, на 1
верасня бягучага года аб'ём укладанняў у валюту
заробленых прадпрыемствамі сродкаў склаў да
50 працэнтаў ад грашовай масы ў беларускіх руб-
лях. Для захававання грошай ад інфляцыі прадпры-
емствы проста заключваюць фіктыўныя кантракты,
пад якія закупляюць на біржы валютныя сродкі і
кладуць іх на даўнятыя рахункі. Толькі па гэтай
прычыне попыт на даляры 3ША шотландыя пера-
вышвае прапанаванне больш чым на 10 мільярд
даляраў. Акрамя таго, лавішчацы попыт на ня-
мецкія маркі і расійскія рублі. У Нацыянальнага
банка няма неабходнай колькасці валютных рэ-
зерваў, каб утрымліваць шэлі валюты і прапанаван-
няў і тым самым стабілізаваць курс валют. Як
заўважыў Станіслаў Антонавіч, да ўсяго скасавана
трэба шчыра даць ад 22 да 66 мільярд рублёў,
якія штомесяц застаюцца незапрацаванымі ў
кашалках насельніцтва рэспублікі. Банкір вы-
казаў надзею, што гэтыя праблемы можа вырашыць
з дапамогай указа прэзідэнта, у якім прадуглед-
жаецца поўная канфіскацыя валютных сродкаў з
рахункуў тых прадпрыемстваў, якія набывлі валюту
толькі ў якасці сродку накаплення, а не для на-
быцця неабходных рэспубліцы тавараў.

Юбілей вобласці

Родна паўстагоддзя прайшло з дня ўтварэння
Гродзенскай вобласці.
Створана яна 20 верасня 1944 года Указам
прэзідэнта Вярхоўнага Савета СССР. Тады ў яе
склад увайшлі 6 раёнаў і горад Гродна былой Бе-
ластэцкай вобласці, 7 раёнаў і горад Ліда тагачас-
най Баранавіцкай, адзін раён Брэсцкай абласці.
З нагоды гэтага паўвекавага юбілея на 23 верасня
у памяшканні Гродзенскага абласнога драматычна-
га тэатра наменаны ўрачысты сход. На яго за-
прошаны прадставіцелі працоўных калектываў і
грамадскіх, група дэпутатаў. Чакаецца ўдзел
дэлегацыі з усіх абласцей рэспублікі і горада

Артуру Вольскаму — 70!

Чыраванаменаўцы 90-х шыра вішучую свай-
го былога калегу Артура Вольскага з юбілеем!
Зычым Вам моцнага здароўя, шчасця ў
асобістым жыцці, плённага творчасці і жадаем
завяршыць адчуваючы сабе маладым прыгожым чы-
раванаменаўцам, які часова знаходзіцца ў працяг-
лай камандзіроўцы ад свайго роднай маладзёжнай
газеты, пра што вы так цудоўна казалі ў сваім
вершы "Камандзіроўка".

Легкавікі "печачы" у вёсцы

Паўтра года назад у вёсцы Пічэ, што на
Петрыкаўшчыне, адкрылася сучасная станцыя
тэхнабасугаванняў легкавікоў усіх марак.
Кліентам тут прапануюць заварачанні і блыхарныя
работы, рамонт рухавікоў і аграгатаў, агульнае
скарачэння і развалу колаў, афарбоўка
аўтамабіляў.

За гэты час вернула "другое жыццё" пасрэдні
жыгальскіх рухавікоў і такой жа колькасці ку-
заваў. Наражэння ў заказчыкаў на якасць работ
няма. Нездарма не асобна іх віды ёсць запіс на
два тэзісы наперад.

Алесь ЛАРЫЕНАЎ.

Жывуць у Лепелі прывіды...

Павышэнне вакоў, напярэбурэння, пера-
сцягненне на цэнтру — лешага прытупіў
для здыяў не прыдумаш. Ці не таму абсалютна
яны Лепель. Апошнім часам у горадзе пры-
бавіліся закінутыя, нікому не патрэбныя бу-
дынкі. Да славутага Інтарэста
Гірамаляраўскага тэхнікума, дзе прывіды
кавалючы ўжо не адзін год, дабавіліся будынак
былой аптэкі, памяшканні былой райвадальніцы.
То наступіў?

Архандаваць шчэгляны "нябожжыку" ніхто не
хоце, а прадвадзі іх няма разліку; плануюцца на іх
месцы будаванне новых дамаў, а пасля энду выкуп-
ляць частка. Дый хто купіць такія какаляныя
будынікі? Хіба здані?

А ў Бешанковічах яны б атруціліся

Мяркуецца, толькі адно раённае вытворчае
аб'яднанне жыллёва-камунальнага гаспадаркі
выдывае тут за суткі каля 1200 кубаметраў
будуных сідкаў. У гарбаселку няма цэн-
тралізаванай сістэмы каналізацыі. А лакальныя
каналізацыйныя сістэмы будаваліся тут яшчэ пры
цары Ксэсары, які свет гару, з савоюм тушылі.
А ў выніку бурнага азда сідкае ў адрэцкім
вадавод, водакранішчы. Акрамя таго, у райцэнтры
выскачваюць дрэвы, запусчаны парк.
Райная інспекцыя па экалогіі б'е трывогу, але
дзе тут мала хто прыслухоўваецца.

Уладзімір МІХНО.

СПОРТ

"Раўбічы" трубяць збор

Завяршаецца юбілейны тыдзень, прысвечаны 20-го-
ддзю Алімпійскага спарткомплексу Беларусі. У яго
рамках у Раўбічах сёння адбудзецца грамадзяне спа-
ртунае ояпта, галоўным спонсарам якой стаў
прадзент прыватнай фірмы "Самурі" Анатоль Нау-
мовіч.

У суботнім праграме: какаляныя выступленні
біяталістаў, катэкхавіч, майстрав фрыстайла і
маславак гімнастыкі, скачкі з лыжнага трампліна.
Зразумела, што з-за адсутнасці снегу спартсмены
будуць вымушаны замест зліковых лыжаў і канькоў
здавальніцца роўкавымі. А на "дэсерт" падрыхтаваны
канцэрт Аляксандра Салаўкі. Уваход на сямля будзе
свабодным. Пачатак у 11.00.

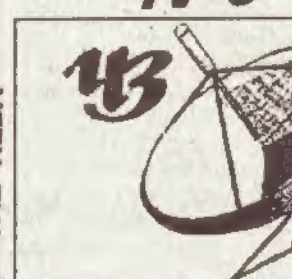
Андрэй ВАСІЛЬЧЭЎ.

БЕЛІНФАРМ.

Курсы валют на 23 верасня

	Далар ЗША		Ням. марка	
	Скупка	Продаж	Скупка	Продаж
"Комплекс"	4100	4250	2624	2730
"Бел- бизнесбанк"	4080	4250	2600	2750
"Дукат"	4000	4200	2570	2700

"TV-5"

Дзяжурныя па выпуску
перакладчык
Людміла КАХАВЕЦ,
рэдактар
Наталія ВАЛАКІДА.

"Уорлднэт"

ГАЇЦІ ДЭМАКРАТЫЗУЮЦА

На Гаіці адбыліся сутыкненні з паліцыяй.
Гаіцянне па-рознаму ўспрымаюць приход
былога прэзідэнта да ўлады. Прэзідэнт заявіў
у інтэр'ю, што спадзяецца ўстанавіць пара-
дак у рэспубліцы, а таксама будзе праводзіць
дэмакратызацыю грамадства.

КЛІЧУЦЬ НА ДАПАМОГУ НАТО

Прэм'ер-міністр Босніі і Герцагавіны
прыйў у Брусель.

"СЛАБЫХ" ПАДТРЫМАЮЦЬ НЕ ЁСЦЕ

Адбылося пасяджэнне камісіі
Еўрапейскага саюза.

Галоўнае месца ў абмеркаванні заняло пы-
танне аб дапамозе слабарэзным дзяржа-
вам. Рашэнне аказаць дапамогу гэтым
краінам падтрымалі ўсе дзяржавы
Еўрапейскага саюза, акрамя Люксембурга і
Ірландыі. Ірландыя пакуль не ў стане аказаць
такую дапамогу. На яе рахунок шмат запізы-
чаніяў, хаця становішча ў дзяржаве ў
апошнія гады значна паляпшылася.

"Еўраньюс"

ХТО СТАРОЕ ЁСПОМНІЦЬ...

Прэм'ер-міністр Вялікабрытаніі Дж.Мэй-
джар прыйў у Паўднёва-Афрыканскую
Рэспубліку.

Гэтая былая калонія з'яўляецца важным
партнёрам для Англіі. У апошнія гады эканамічныя і палітычныя сувязі з ПАР былі па-
раўнаваны. У час візиту Мейджар выказаў
спадзяванні, што паміж краінамі наладзіцца
партнёрства.

ТРАГЕДЫЯ Ё СТАЛІЦЫ КІТАЯ

Невядомымі асобамі ў цэнтры Пекіна быў
адкрыты агонь па дрыку, у якім знаходзіўся
арабскі дыпламат і яго сын.

Бацька і сын загінулі. Пацярпелі таксама
пражыхі. Многія з іх атрымалі цяжкія ра-
ненні. Паліцыі ўдалося скапіць злачынцаў, іх
асобы пакуль не ўстаноўлены.

ВІННАЯ ВЫТВОРЧАСЦІ — СВАБОДУ!

У той час, калі ў Бруселі праходзіла
пасяджэнне міністраў сельскай гаспадаркі
Еўрапейскага саюза, у Іспаніі 30 000
дэманстрантаў выйшлі на вуліцы з патра-
баваннем адміністрацыі новыя рынчаныя абме-
жаванні на вытворчасць віна.

Іспанія займае трэцяе месца (пасля Фран-
цыі і Італіі) па вытворчасці віна. У гэтым годзе
было прынята рашэнне скараціць яго вытвор-
часць, бо шотгод гэтага налітку выпускнецца
на 1/3 больш, чым патрабуецца. У выніку пры-

"Суперчэннэл"

НЕДАРЭЧНЫ ЭКСПАНАТ?

У 3ША падвргаюцца крытыцы рашэнне
аб стварэнні экспазіцыі, прысвечанай віе-
тыканскаму бамбардзіроўшчыку, з якога
была скінута атамная бомба на Хірасіму.

Выстаўка расказвае пра апошні перыяд 2-й
сусветнай вайны. Мяркуюць, што яна адкры-
ецца да 50-годдзя бамбардзіроўкі — 6 жніўня
1995 года — у цэнтральным музеі авіяцыі і
аэранавігцыі.

(Працяг на 3-й стар.)

Бізнес-клас

СУЧАСНЫ
ОФІС І БАНК

Міжнародны салон пад такою назвай прайшоў у Рэспубліканскім выставачным цэнтры.

Айчыныя і замежныя прадпрыемствы прадставілі на ім узоры інфармацыйных тэхналогій, камп'ютэрнай і вылічальнай тэхнікі, сродкаў сувязі і тэлекамунікацыяў, аховы і сігналізацыі. Асобае месца ў экспазіцыі было адведзена спецыяльным сродкам абслуговавання банкаў і офісаў, а таксама дэманстрацыі сучаснай мэблі.

Адначасова праводзіліся семінары па перспектывах аўтаматызацыі, банківскай плацяжы, па эфектыўнасці рэкламы і сучасных камп'ютэрных сетках.

ТУРБІЗНЕС
ПРАЦІТАЕ

Як паведамілі карэспандэнты "ЧЗ" у акцыянерным таварыстве "Белінфарм", з 1 студзеня пачаў працаваць на пачатку 17 жніўня Беларусь па лініі "Белінфарм" навадала 6400 замежных турыстаў, а нашых суаічыннікаў за 6 месяцаў бігу года выехала 1538 чалавек, пераважна ў Балгарыю, Іспанію і на Кіпр.

Гэта даныя толькі адной турфірмы. Па Беларусі такіх фірм налічваецца каля 400.

ПА ІЗРАІЛЬСКОЙ
ПРАГРАМЕ

Група беларускіх арганізацый накіравалася ў Ізраіль на пачатку жніўня ў рамках спецыяльнай праграмы, якая з'яўляецца з развіццём сельскай гаспадаркі гэтай краіны. Такую магчымасць яны атрымалі дзякуючы Ізраільскай праграме міжнароднага супрацоўніцтва "МАШАВ", сутнасць якой у тым, што спецыялістам з розных краін прадстаўляецца магчымасць вывучыць вопыт Ізраіля ў самых розных галінах вытворчасці і навуцы, пераважна тых, у якіх дасягнуты поспехі, прызначаныя вясным свецам.

На рускай мове "МАШАВ" у першую чаргу арганізуе заняткі, прысвечаныя сельскай гаспадарцы і таматыцы: агародніцтва, жывёлагадоўлі, агра-мэтаралогіі...

Разгортванне "МАШАВ" на Беларусі стала адным з накірункаў ізраільскага пасольства ў Рэспубліцы адразу ж пасля пачатку яго работы ў Мінску.

НОВАЯ
ПАДАТКОВАЯ
СІСТЭМА

Плануюцца, што з 1 студзеня 1995 года ў Расіі пачне дзейнічаць новая падатковая сістэма. Да верасня ўрад Расійскай Федэрацыі завершыць распрацоўку пакета адпаведных мер і падрыхтуе ўсе дакументы па змяненню падатковага заканадаўства. Пра гэта паведаміў прэм'ер-міністр Віктар Чарномырдын.

Новая падатковая сістэма мяркуе павышэнне "збіраемасці" падаткаў, адначасова зніжэнне падатковага цяжару ў цэлым, пераход цэнтру цяжару падаткаабкладання з прадпрыемстваў на фізічных асоб.

Святлана КУЛІКОВА.

СУСВЕТНЫ
БАНК
НА УКРАЇНЕ

Прэзідэнт Украіны Леанід Кучма сустрэўся з дырэктарам Еўрапейскага аддзялення Сусветнага банка Бэзілам Кавальскім і прадставіў імям Сусветнага банка на Украіне Даніелем Кафманам. Станоўчую ацэнку з абодвух бакоў атрымала сумесная рабочая група ў рамках міжнароднага супрацоўніцтва міжнароднага фінансавання ў рамках праграмы рэфармавання ўкраінскай эканомікі. Работа гэтай групы пачаўся з ацэнкі стану павінна стаць асновай разлікаў супрацоўніцтва міжнароднага фінансавання ў рамках праграмы рэфармавання ўкраінскай эканомікі. Работа гэтай групы пачаўся з ацэнкі стану павінна стаць асновай разлікаў супрацоўніцтва міжнароднага фінансавання ў рамках праграмы рэфармавання ўкраінскай эканомікі.

БЕЛІНФАРМ.

НА АТРЫМАННЕ ДЗЯРЖАўНАЙ ПРЭМІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Сакрэт
агнаго адкрыцця

□ Вольга ШАЎКО, "ЧЗ"

Гэты дзесяціп'яць гадоў клінічны гмах у Мінску часта апошняй надзея для замучанага хворасцямі чалавека. За выскімі сценамі будынка смерць і боль не раз адступілі перад унікальнымі здольнасцямі, фантастычнай прафесійнай адоранасцю людзей, даўшых аднойчы клятву Гіпакрата. Слава і прызнанне таленту беларускіх медыкаў даўно ўжо бяспспрачна на прасторах былога СССР і нават далёкага замежжа. А сёння Беларусь навукова-даследчага інстытута нейрафізіялогіі і фізіятэрапіі спявае 70 гадоў. Гэты час быў напоўнены імклівымі творчымі ўзлётамі для медыцынскага навуковага калектыву. І на працягу 15 гадоў Інстытут з'яўляўся ў краіне галаўной установай па вывучэнню праблем захворвання перыферычнай нервовай сістэмы. Лідар у прафесійнай і даследчай хвабры свайго профілю, ён не раз займаў першыя месцы сярод родных НДІ, узнагароджваўся цытатамі, ўрадавымі граматамі, прэміямі. У Рэспубліцы цяжка знайсці іншую навуковую медыцынскую ўстанову, дзе б працавала 6—7 дактароў навуц адначасова. А галоўнае — іх творчыя працы маюць прынцыпова новае практычнае прымяненне ў медыцыне. Сёлета юбілейны год для навукова-даследчага інстытута нейрафізіялогіі і фізіятэрапіі таксама пачаўся. Калектыву прафесіяналаў вылучаны на атрыманне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь за цыкл работ "Патагенез, клініка і дыягностыка нейрагенных і нейрагенных захворванняў пазваночніка".

Іх шчыры, суіскальнік высокай узнагароды дзяржавы. Кожны — асоба ў навуцы, выскласны спецыяліст у практыцы, шчодры на свае веды і майстэрства для калег.

Ігнат Пятровіч Антонюк — дырэктар інстытута, заслужаны дзеяч навуцы, член-карэспандэнт Расійскай акадэміі медыцынскіх навуц, акадэмік Акадэміі навуц Беларусі, доктар медыцынскіх навуц, прафесар. Народны ўрач Рэспублікі Беларусь, ганаровы грамадзянін горада Мінска. За кожным з гэтых титлаў — карпатлівая праца, незвычайна здольнасць, навуковы розум і бескарыслівая адданасць справе. Ігнат Пятровіч па праву стаіць на чале аўтарскага калектыву суіскальнікаў прэміі. Менавіта ён на працягу 15 гадоў кіраваў работай над асобнымі праблемамі, вылучанай на дзяржаўную прэмію. Яшчэ ў 1957 годзе напісаў метадычную рэкамендацыю па ранняй дыягностцы захворвання. Пад кіраўніцтвам Ігната Пятровіча 4 чалавекі з аўтарскага калектыву абаранілі доктарскія дысертацыі, адзін — кандыдацкую.

Што новага прынеслі ў медыцынскую навуку і практыку сваёй работай гэтыя вучоныя-медыкі?

гаюць своечасова прадбачыць магчымасць узнікнення захворвання, яго ход, а значыць і найбольш эфектыўныя лячэбныя і прафілактычныя мерапрыемствы.

Новае навуковае слова ў нейрафізіялогіі, сказанае беларускімі медыкамі, — вынік калектывнай працы. У студзені гэтага года на пасяджэнні вучонага савета навукова-даследчага інстытута нейрафізіялогіі і фізіятэрапіі абдышоўся тэма галававага складу аўтарскага калектыву суіскальнікаў Дзяржаўнай прэміі. Кожны член яго мае асобныя навуковыя заслугі ў распрацоўцы важнай тэмы. І такім чынам пад кіраўніцтвам акадэміка Антонава цыкл работ прадставіўшы людзі, чый прафесійны талент узбагачаў і раскрываўся гадамі.

Прафесар кафедры нервовых хвороб і нейрафізіялогіі Мінскага медыцынскага інстытута Б.У.Дрывоўнаў. Ён доўгі час быў старшынёй Усесаюзнай камісіі

працаваў праблема клініка-генетычных аспектаў астахандроэ, іх спадчынасці.

Доктар медыцынскіх навуц В.Я.Латышава займаецца клініка-імуналагічнымі праблемамі захворвання. Гэты аспект вельмі важны для разумення механізму развіцця астахандроэ, яго нейрагенных праяваў.

Кандыдат навуц, кіраўнік паталага-анатамічнай групы інстытута С.Д.Бясуцькі. Ён шмат зрабіў для вывучэння патагенезу (развіцця) захворвання пазіцыі патамарфалагічных, істахічных даследаванняў.

Прафесар, доктар медыцынскіх навуц, кіраўнік клінікі нейрафізіялогіі А.Ф.Сяменюк — аўтар новых метадаў для дыягностыкі і аперавання астахандроэ пазваночніка. На цяперашні час дзякуючы ім у клініцы паспяхова працэдуравана каля 3 тысяч дэгенных радыкулітаў.

У камітэт па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь у галіне навуцы і тэхнікі былі падад-

Рэцэнзенты адзначылі сыходзяцца на думцы, што цыкл работ аўтарскага калектыву, прадставлены на Дзяржаўную прэмію, — бяспспрачна новае слова ў навуцы, вынік даследаванняў уключаюць сабой вялікі ўклад у развіццё нейрафізіялогіі. Сярод тых, хто ставіў свае подпісы пад водгукамі на гэтую навуковую працу, вядучыя вучоныя ў галіне нейрафізіялогіі, нейрафізіялогіі не толькі з Беларусі, але і з былога Саюза. У прыватнасці, работу высока ацанілі дырэктар НДІ нейрафізіялогіі Расійскай акадэміі медыцынскіх навуц (РАМН), двойчы лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР М.В.Берахшчэгі; дырэктар НДІ нейрафізіялогіі РАМН, акадэмік, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР А.Н.Канавалов; сямі гадоў нейрапаталог Санкт-Пецярбурга, прафесар, акадэмік А.А.Скарама; лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Украіны, прафесар, акадэмік Е.Л.Мачарэц; дырэктар Украінскага НДІ клінічнай і эксперыментальнай нейрафізіялогіі, прафесар, член Акадэміі медыцы-

навуц Рэспублікі Украіны, прафесар, акадэмік А.А.Скарама; лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Украіны, прафесар, акадэмік Е.Л.Мачарэц; дырэктар Украінскага НДІ клінічнай і эксперыментальнай нейрафізіялогіі, прафесар, член Акадэміі медыцы-

па праблемах захворванняў перыферычнай нервовай сістэмы. Сам падрыхтаваў кандыдатаў на навуку, якія пад яго кіраўніцтвам работавалі над асобнымі праблемамі, прадставіўшы на Дзяржаўную прэмію.

Доктар медыцынскіх навуц Г.К.Недзведзь. Зараз ён узнаваў у інстытуце спецыялізацыю адрознення захворванняў перыферычнай нервовай сістэмы. Сваё дысертацыйнае абараняў па тэме "Нейрагенныя захворванні". У калектывнай рабоце аўтарскага калектыву Г.К.Недзведзь рас-

зены 24 заяўкі на ўдзел у суіскальніцтва. Пасля абмеркавання гэтых работ у падкамісіі, камітэце, камітэце, да далейшага конкурснага ўдзелу на атрыманне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі было дапушчана 14 работ. Сярод іх — і тая, пра якую мы вядзем размову. Пакуль яшчэ невядома, ці стане аўтарскі калектыв беларускіх медыкаў, што займаюцца праблемамі нейрафізіялогіі, лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі, аднак ужо цяпер Інстытут атрымаў дзясяць аўтарстваў водгукі на працу суіскальнікаў.

У псіхіятрыі ЗША, прафесар П.В.Валюшына; акадэмік Акадэміі навуц Малдовы, акадэмік АН Н'ю-Йорка, заслужаны дзеяч навуц Малдовы, прафесар Д.Г.Герман.

Канчатковае рашэнне, разумеючы, прыме камітэт па Дзяржаўных прэміях Беларусі ў галіне навуцы і тэхнікі. Мы ж сёння зчынам аўтарскаму калектыву медыкаў перамогі на гэтым шляху.

Фота Сяргея БРУШКО.

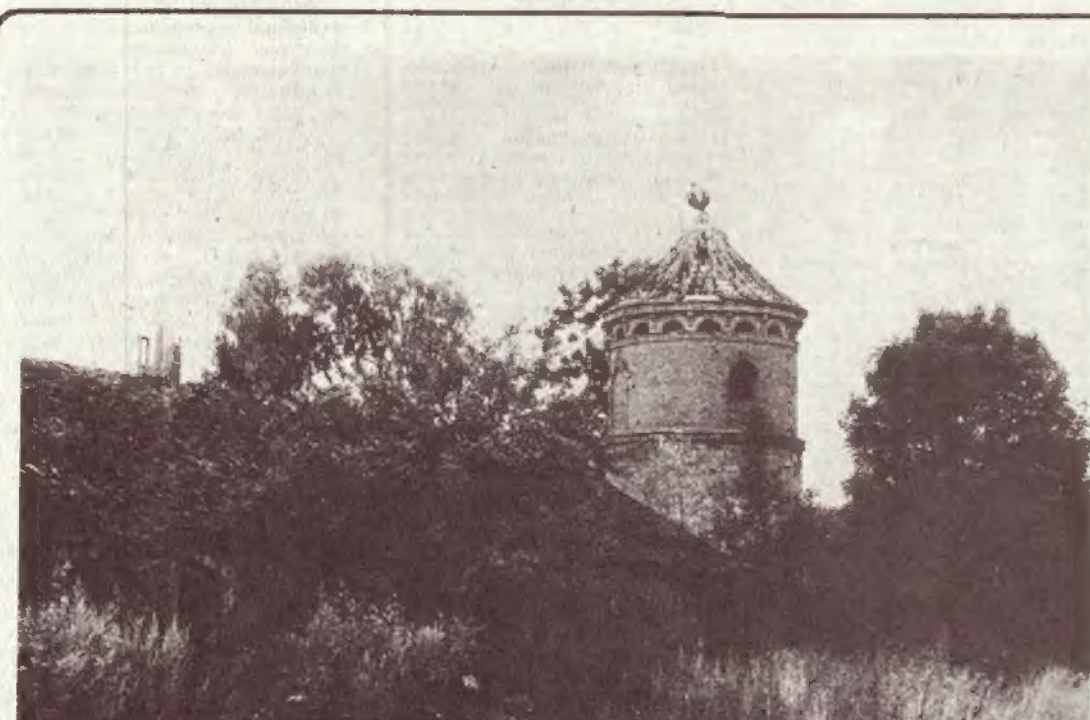
ДЗЕ ВЫ,
ПРАДПРЫМАЛЬНЫЯ ЛЮДЗІ?

Зямля беларуская заўсёды была шмат помнікам архітэктуры і мінлага. Шмат іх на Гродзеншчыне. Праўда, калісьці, школьныя кніжачкі павяшчалі, гэтыя дэвары, графіка і мэнткі, культурная збудаванні сёння толькі сваімі велічымі знешнімі контурамі напамінаюць пра былую раскошу. І хоць зараз распачата праца па рэстаўрацыі былых святынь, вядзецца яна марудна.

Адно з такіх закінутых старадаўняе помнік графа Хрэптовіча — размяшчана на тэрыторыі калгаса "Зялёна" Наваградскага раёна. А калі яго аднавіць,

можна размясціць тут рэзідэнцыю на прыгарадку базі, прыгарадку, напрыклад, для работнікаў мастацтва або журналістаў. У калгасе няма сродкаў на такую рэстаўрацыю. А вось камерыйныя структуры маглі б рызыкнуць уласці грошы ў добрую справу. Акупіцца яна ў сто разоў, бо размяшчана памесце ў мяляўнічым месцы, недалёка ад Нёмана, на адлегласці сто кіламетраў ад сталіцы, да якой вядзе добрая шаша. А можна ператварыць былое памесце ў камфартны гасціны двор. Месцы ж і збудаванні тут усё яшчэ прыгожыя.

Фота Эдуарда Кабяка, БЕЛІНФАРМ.

САМІМ
БУДАВАЦЬ
ТАННЕЙ

З цягам часу, пераканаўшыся ў гэтым, кіраўніцтва Пельчэцкага райспажыўсаюза пачаў па стварэнні ўласнага будынка ўчастка.

Толькі за апошнія гады калектыву ўзвёў дыктоўны магазін у некалькіх вёсках, цэх безалкагольных напіткаў, універсам, хлебны магазін, пубар і камбінат грамадскага харчавання ў райцэнтры. Яшчэ ў трох дзесятках гандлёвых кропак праведзены капітальныя і рэканструкцыя. Нядаўна завершаны мантаж аб-

сталявання ў цэху па выпуску сасісак, а цяпер рытуюцца да прыёму магазіны ў вёсцы Астраханка і гарпасёлку, узводзяцца каўбасны цэх і халадзільнік-агароднінаховішча.

ТУРАЎСКІЯ
СУСТРЭЧЫ

Недаўна сталіца былага славацкага славянскага княства наведвала нямецкая дэлегацыя. Гасці пачыналі ў сем'ях, дзеці якіх адпачывалі ў апошні час у Германіі. Пачыналіся з гісторыі гэтага палескага краю, наведвалі мясцовы краязнаўчы музей і замкавую гару.

Пад час развіццёвай вечарыны нямецкім сябрам сваё здольнасці прадэманстравалі самадзейныя артысты народнага ансамбля "Ярок" і "Прыпяць". Гасці былі проста ў захватанні ад прафесійнага майстэрства тураўскіх спевакоў і танцоўраў і запрасілі іх да сябе.

Алесь ЛАРЫЕНАЎ.

ДАПАМОГА
ПРЫХОДЗІЦЬ
ДАДОМУ

Пачынаючы людзі ў Бешанковіцкім раёне не засталіся адзіночымі грамадствам. Тут створана аддзяленне сацыяльнай дапамогі дома, па абслугоўванні якой знаходзіцца

дзевяць трыццаць пяць чалавек. Есць дзевяццаць штатных работнікаў, якія могуць дастаткова прадукцыю, прыбраць у кватэры, пасведзіць іх у аграмацкіх медыцынскіх дапамогах, у афармленні заяваў на даступна паліва, на аплату камунальных паслуг.

Цікава, што на вёсцы тут распаўсюджваецца такая

форма абслугоўвання састарэлых і адзіночых, як суседскае дапамога, якой па дагаворах ахоплены дзевяноста дзевяць чалавек. Адно крыўда, што нават суседзі пачалі дапамагаць аднаму згодна з заключэннямі дагавораў. Што з намі, людзі?

КАМАР НОСА
НЕ ПАДАТКНЕ

У Дошчынскім раёне адмыслова наладжана служба "Ахова", за якой замацаваныя тэрыторыя гандлю, банкі, аграпрамзавесцкія, санаторыя-прафілакторыя "Баравае". За апошнія пяць гадоў на гэтых аб'ектах не адбылося ніводнага крадзяжу.

Калі ў вёсцы Крышын, што ў Івацэўскім раёне, быў Мікалай Мікалаевіч Дадэжук у агульнай дзяржаўнай школе, гэтым ніхто не здзіўляецца. Настойнікі гісторыі мясцовай школы сустракаюцца з вучнямі не толькі на ўроках. Ён ведае па імёнах усіх дзяцей у агульнай школе. Мікалай Мікалаевіч заўважыў, што ў вёсцы Дадэжукі, Гуртоў, які ён ўзначальвае ў Крышынскай школе, па праву можна лічыць лепшым у вобласці.

а на рэспубліканскай алімпіядзе па краязнаўству намінада гэтай сельскай школы заняла першае месца. Некаторыя вяршышчы і знаходкі юных краязнаўцаў з Крышына зацкавалі гісторыю рэспублікі. А для настаўніка — гэта і радасць, і гонар.

На здымку: Мікалай Мікалаевіч Дадэжук з дзецьмі вёскі Крышын. Фота Эдуарда КАБЯКА.

ПЕСІМІСТЫЧНЫ ЭПІЛОГ

Напярэдадні
новай зімы

□ Ірына ЗАВАДСКАЯ, "ЧЗ"

Дзе-нідзе жыць можна ўбачыць рэшткі той вёшкі: бы вясны жоўты ліст, матляцца яна на гарадскіх "дзядулях" — афіцыйных тымбах і слядах, калі вясенні вецер імкнецца даць ім не нешматлікіх пакуль самалётных апаляга ліста. Апошнія дні летняга надвор'я ўжо нікога не падмануць — набліжаецца вясень і цягне ёй адной упасцівай устапімі і звычайна для гэтай пары развіваемай настрой...

Жоўтае з чорным афішам уся яшчэ паведаміла пра выставу малых беларускіх графікаў, што трапіла на самую сярэднюю летаў мастацкім цэнтры "Жыльбел". Абнесены будаўніцтвам плотам дамоў Траецкага прадмесця выглядаў даволі нечакана сярод безадкорнай архітэктуры старога горада. Гэтак жа "нечаканай" была і выстава — зусім не падобная на традыцыйную дзейнасць значымых твораў беларускага мастацтва. Колькі гадоў таму пошукі гэтых сямі графікаў хутчэй за ўсё пачыналі б эстэтычнай правакацыі, аплывахай грамадскаму густу — але зараз, дзякуючы Богу, ужо ніхто не сумняваецца, што няма нічога больш несумяшчальнага з мастацтвам, чым строга вызначаныя нармавы. Жыццё рухаецца па спіралі — і мастацтва Беларусі вышым вырнулася ў свае 30-я гады ў часы Шатала і Канданіскага, калі практычна любым чынам можна было адлюстроўваць свае пачуцці.

Сем — лічба магічная, лічба ўданы і аднадушна. Васіль Баранаў, Яўгенія Ліс, Канстанцін Селіханав, Таццяна Радзівіла, Алесь Каплуноў, Павел Іонаў і Алёна Надзельскія з'яўляюцца не толькі адной творчай майстэрняй, але і аднолькавым прынцыпам творчасці, што зыходзіць з пошуку новых форм і абразоў, не ўласцівых традыцыйнай беларускай графіцы. Гэтыя пяць удзельнічаў на тэмацкую падавадомасць, разбурваючы прывычныя стэрэатыпы саветскай прывычкі. Але як кожная лічба мае сваю адметнае значэнне, так і мастакі не падобныя адзін да аднаго, кожны стварае ўласны свет, надаючы творам энергію ўласных пачуццяў і робячы надзвычайнае жывое мастацтва.

Тое, што і малюю, звычайна фіксуе дзвух—трох тэмаў дзвухчужы: надвор'я, малі адносіны з дзвухчужы, тут і кветкі на акенцы. І нават вось гэты пацук, размаляваны чорным, Павел Іонаў адначасова забівае ціхі ў вясёлую скрыню-бандароль, змайстраваную ім для графічных работ Алесі Каплуноў і ўласных, што на працягу кастрычніка—снежня будзе выстаўляцца ў Германіі. Час ад часу ў самых розных месцах аб'яўляюцца прычурныя пацукі, азіраючы пакой з выглядам сапраўднага гаспадары. — Наогул же, я не люблю сваёй работ — дык і ніхто не абстомае ўражання бясхатня. Гэта — як наваля: прыдае нейкай думка — рабю эскіза. Але калі ён пачынае дзвухчужы, да пачынаю адносіны да ліста паперы, як да работы, а так невяліка. Тут, як "Супер-8" — саў і паеўра, адрэзу і да канца... Есць яшчэ іншая небяспека: першыя штыры — гэта заўсёды прыгожа, і непрыкметна для сёбе пачынаюць іх аднаўляць, рабіць яшчэ прыгажэйшымі — і малюю так, як патрабуе ліст, а не то, што ў галаве... Мастацтва, калі ім сур'ёзна займацца, зацягвае вельмі моцна. Таму і мастак павінен быць надзвычай моцным чалавекам, асцід здарова спосаб жыцця. Праз багату, напэўна, кожнаму трэба працы, але важна своечасова выйсці з ёй. Бо гэта таксама зацягвае, як балета. Я вось ведаю вельмі таленавітых

Беларусі, якіх чытае Павел, у цэлым і ў пустаці гандляваць, бо попыт на сапраўднае мастацтва вельмі нізкі. Калі ў "новых беларусаў", аднаведна "новым рускім", з'яўляюцца гонімы мастацтвам, яны пачынаюць цікавіцца тым, што ў дзясую чаргу. Што, зрэшты, натуральна, — кожнаму хочацца спачатку нацешыцца ўласнымі машынамі... А калі ўжо звяртаюць увагу на нейкі там жывяці (уражэнне, гэта таксама прадмет раскошы і проста модна), звычайна густы на зороні Скарынаўскага праспекта... Таму і гібне пацук майстэрня Малаткова, якой карыстаюцца гэта і многія іншыя нацыянальныя графікі, — "Экспериментальная творчая майстэрня Саюза мастакоў" выхадзіла еўрапейскага зороніа, дзе працуе сапраўдны Мастэр, роўнага якому няма ва ўсім свеце. Прыбытку яна не прыносіць, а слава... Вядома, што слава ў кішчы не пакладзе. Таму і фінансавання не атрымлівае амаль нікага: нават абодва — мастацтва і матэрыялы прыгожыя рыхтаваць ледзь ці не праддэзайнскі метадам. Атрымліваецца парадокс — беларускі эстап больш вядомы за мяжой, чым у нас. Ізноў няма прарокі ў сваёй ачыне... Спадару Малаткову засталіся два гады дэлецыі, і што потым? Наўмыслай страціць і гэты стражнік мастацтва, калі ён без таго ўжо страцілі, што цяжка падлічыць? — Вось не нямольна цягне за сабою зіму.

АХВЯРЫ
"ГРЫБНОЙ
ЛІХАМАНКІ"

Штогод пасля заканчэння грыбнага сезона медыцынскія ўстановы статыстыку атручвання грыбамі. Штогод папярэдняе грыбнікоў аб неабходнасці правільнай асы-

рожнасці, напўняючы кошы. І штогод, на жаль, не абходзіцца без ахвяр.

13 чалавек з дыягназам "атручвання грыбамі" змешчаны апошнімі днямі ў рэанімацыйнае аддзяленне Гродзенскай абласной бальніцы. Жыццё траіх — малодой маці з двухгадовам дзіцём з Гродзенскага раёна і ваеннаслужачага з г.л.Рось — выратаваць не ўдалося. Як сведчаць урачы, асноўнай прычынай атручвання з'яўляецца баяная паганка — смертаносна грыб, які знешне мала адрозніваецца ад сырэвекі.

Лілія АСТРАВЕЦКАЯ.

БІЗНЕСМЕНЫ
ПАДТРЫМЛІВАЮЦЬ
БОКС

Новы клуб — ветэраны бокса ў Мінску. Федэрацыя бокса ў яго староні дапамагла камарсыйнае аб'яднанне "Амір".

Клуб аб'яднаў каля 25 ветэран бокса з усяго рэспублікі, узрост якіх перавышае 65 гадоў. Яго арганізатары будуць праводзіць сустрэчы членаў клуба з маладымі спартсменамі, аказваць ветэранам псіхалагічную і матэрыяльную дапамогу. Клуб

таксама збіраецца ўшанаваць спартыўныя поспехі беларускіх ветэран бокса і зоймецца зборам матэрыялаў аб вяршаснасці спартсменаў.

Наталія ВАЛАХІДА.

СЛОВА — ЗА
ВЫКАНАЧАЙ
УЛАДАЙ

У Рэспубліканскім камітэце па справах моладзі адбылося пасяджэнне прадстаўнікоў грамадскіх маладзёжных арганізацый і дзяржаўных структур усяго ўзросту па рабоце з моладдзю. Удзельнікі абмеркавалі змяненні і дапаўненні ў Закон "Аб

агульных пачатках дзяржаўнай маладзёжнай палітыкі ў Рэспубліцы Беларусь". У праект Закона ўнесены змяненні і дапаўненні, якія вызначаюць права статус маладзёга члена, маладзёга сем'і ў маладзёжных арганізацыях. У праект-настаў, прапанавана заканадаўча замацаваць гарантыі працягвання вышэйшай навучальнай установай, прадастаўленне льготных крэдытаў маладым сем'ям і маладым людзям для атрымання вышэйшай адукацыі. Унесены змяненні і ў парадак фінансавання грамадскіх маладзёжных арганізацый, а таксама разгледжана пытанне павышэння статусу дзяржаўных арганізацый па рабоце з моладдзю.

Але, як адзначылі ўдзельнікі нарады, уся гэта размова пакуль толькі декларатывы характар, таму што да гэтага часу не вядома будучыня Камітэта па справах моладзі: ці застанецца гэты орган самастойнай дзяржаўнай структурай, ці будзе пераўтвораны і трапіць пад " апе-

ку Міністэрства адукацыі Беларусі. Прадстаўнікі 18 грамадскіх маладзёжных арганізацый рэспублікі, а таксама супрацоўнікі дзяржаўных арганізацый па рабоце з моладдзю з раёнаў, абласцей і прамысловых цэнтраў выказаліся за захаванне камітэта як самастойнай структуры. Слова — за выкананай уладай рэспублікі.

Наталія НЕВІДОМАЯ, БЕЛІНФАРМ.

3 ПАРТФЕЛЕМ
У АМЕРЫКУ

На ўвесь навучальны год пакінуць сем'і свае школы каля дзясятка гродзенскіх

старшакласнікаў, якія атрымалі магчымасць вучыцца ў ЗША. Пачынаючы школьным, які добра валодае англійскай мовай і здолелі прайсці складаную працэдuru адбору. У асноўным гэта прадстаўнікі школ № 10 і № 14 абласнога цэнтра з паглыбленым вывучэннем англійскай мовы.

Гэта ўжо другая група гродзенскіх вучняў, якая накіроўваецца ў Амерыку.

Лілія АСТРАВЕЦКАЯ.

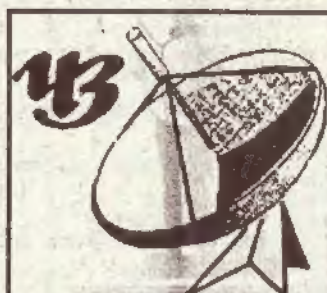
АСЕННЯ
КАЛАСАВІЧКІ

Як вядома, каласавікі ў лесе з'яўляюцца тады, калі каласуе

жыта. У школе ж наадварот, каласавікі растуць восенню. У другой міёрскай школе старажытнай дзяржаўнай арганізацыі "Каласавіч" для 1-4 класаў. А ў вучылі 5-8 класаў тут сваю арганізацыю носіць імя Якуба Коласа.

Цікава, што дзяцця арганізацыя мае свае правілы і гультыно-падарожжа "У гасці да хлебнага коласа". Дзеці вывучаюць гісторыю роднага краю, мову, фальклор. Найбольш актыўныя заахвочваюцца прэміямі, якія выдаюцца дзецям-фундатарам — сумеснае прадпрыемства "Брыз".

Уладзімір МІХНО.

МАДОННА
НЕПАЖАДАНА?

Адпаведнае пытанню, праведзенаму англійскім часопісам пад назвай "Смэш Хітс", самай сексуальнай спявачкай названа Памела Андерсан, другое месца — у Кайлі Міноу.

Што датычыцца самай непжаданай сексуальнага аб'екта, то тут першае месца за вядомай Мадоннай.

ДЖ.БОНДУ
ПЕРАШКАДЖАЕ
РАСІЙСКАЕ
НАДВОР'Е

Здымкі новага фільма пра прыгоды Джэймса Бонда дэнавае аднакласніца з-за дрэзнага надвор'я ў Расіі.

Фільм мае назву "Залатое вока", галоўную ролю ў ім выканае Пірс Броснан. Паводле слоў пастаноўчыка ён у многім адрозніваецца ад перададніх серыяў.

СПЯВАК НЕ
ПАДТРЫМЛІВАЕ
КАСТРА

Поп-зорка Джон Секада, які знаходзіцца ў Аргенціне на адзінаццаці гадах, абвешчана абнавацыі газеты "Маймі Гэральд" у тым, што ў час свайго знаходжання ў Паўднёвай Амерыцы ён выказаў добрыя словы пра кубінскага лідэра Фідэла Кастра.

"Безумоўна, — сказаў музыкант, — нельга адмаўляць дасягнутых у час кіравання Кастра, але неабходна прызнаць і тое, што людзі цяпер галадоўяць". Сам Секада ў 1971 г. разам з бацькамі пераехаў у Кубу ў ЗША.

"АЖЫВІЦЬ"
АСКАРА УАЙЛЬДА

Вядомы ірландскі жукер Гэбрыэл Берт выканае ролю ірландскага пісьмэнніка Аскара Уайльда, які, як вядома, трапіў у турму па абвінавачванні ў гомасексуальнасці. Здымкі фільма прайдуць у Ірландыі і Парыжы.

ДЖ.ДЖ.ЭКСАН
ВЫКАНАЕ РОЛЮ

Амерыканская спявачка Джэнет Джэксан выканае ролю вядомай актрысы "Катон Клуба" Дорці Дэндрідж, якая трагічна загінула ад наркотыкаў і алкаголя ва ўзросце 41 года.

АБЕРГ СІД

Вядучы музыкант групы "REM" Майкл Стайк абвешчана гэтаму паведамленню пра яго захворванне СІД-ам.

Ён назваў іх беспадстаўнымі і абвінавачваў газетчыкаў у тым, што дзеля "мажанага" навін яны публікуюць інфармацыю, якая наносіць людзям маральную шкоду.

ТЭЛЕПІСТОРЫЯ
"МОКІ"

Тэлевізійная кампанія "Рыне Энтэртэймент" купіла каталог альбома вядомай групы 60-х "Мокі".

Кампанія мае намер стварыць фільм пра гэтую групу, яе канцэрты, жыццё ўсё чатырох музыкантаў. У фільме будуць прадстаўлены Інтэрыў Дэві Джона, Майкла Насміт, Мікі Дэлэна і Пітэра Тарка. У сваю лепшую гадзі гэты група па продажы альбомаў пераўзыходзіла "Бітлз" і "Ролінг Стоўнс" разам узятых. Усяго за ўвесь перыяд існавання яна прадала 16 мільянаў альбомаў.

ЗБІРАЮЦЬ
ПЕРШЫ СКЛАД

Спявак Майкл Макдональд заявіў, што не збіраецца выступаць разам з групай "Дубі Брэзер".

Тым больш, што і самі музыканты групы стварылі сабраць свой першапачатковы склад і вярнуць тое, што, на іх думку, яны страцілі за гады перанамі ў калектыве.

СМЕРЦЬ
МАДЭЛЬЕРА

Ва ўзросце 40 гадоў памёр ад рака вядомы мадэльер А.Кіна.

У 1984 г. ён адкрыў уласны рынак мадэляў. З таго часу А.Кіна нага ў ногу ішоў з моды, стварыў двой арыгінальны стыль.

МОВА ЗЯМЛІ

Узга

Пра паходжанне назвы гэтага мэтазкі, райцэнтра Мінскай вобласці, апавядаюць два наступныя паданні, змешчаныя, дарэчы, у кнізе "Легенды і паданні" (Мн., 1983. Стр.282—283).

Калі рускія войскі пад Койда-навам разбілі татары, сам татунны татарскі хан-атаман Кайдан здолеў уцячы. Але рускія воі дагналі яго там, дзе цяпер Узда стаіць, і ў сутычцы паранілі. Кайдан, калі падаў з сядла, ухавіўся за вузды (часцей: абодва) свайго каня і сказаў: "Бось, дзе напалкала мяне смерць". На тым месцы пачалі будавацца людзі, і пасляenne тое называлі Уздой.

А яшчэ расказваюць, што даўно-даўно, калі тут яшчэ нічога не было, праязджаў нека рускі цар і згубіў залатую вуздычку. Яго слуга добра шукаў прапачу, ездзіў то ў адзін бок, то ў другі. А нейкі чалавек, які бачыў усё гэта, спытаўся ў конніка, што ён шукае. Той і сказаў, што шукае залатую вуздычку. Бось з гэтым выпадкам быццам бы і звязана назва Узда.

Нагадаем сюды тыповыя для тапанімічных паданняў, у якіх рэальныя ці выдуманя факты звязаны паданніцтва пад сваёй географічнай назвы з тым ці іншым агульным словам.

У дадзеным выпадку ніякай рэальнай сувязі татунны Узда са словам вуздычка ("узды" імя. Мэтазкіна Узда, якое ўпершыню згадана 19 ліпеня 1450 года (г.п.пра гэтую новую дату артыкул В.Сабалеўскага ў газеце "Звязда", № 27 за 5.10.1994 года), абавязана сваёй назвай, на наш погляд, той рэальнасці, на якой яно расійскае. І гэтая сёння з'яўляецца Уздзянкай.

"Воднае" імя Уздзянка з пункту гледжання фармальнай лінгвістыкі з'яўляецца другарядным у дачыненні да назвы паслядняга. Аднак такое часта здараецца ў гісторыі: першае найменне перафармуляцыя і пачынае ўважлівае носьбітам мовы, вытворным ад гістарычна больш позняга імя ў сувязі з тым, што ў разуменні жыхароў пазней мясцовасці змяняюцца значэнні і актуальнасць саміх аб'ектаў, што называюць аднолькава.

Да ўзнікнення населенага пункта на берагах ракі Узда яе імя было адзіным фактам, які сказаў, "адрасным" знакам, важным і неабходным для арыентавання ва ўсім бліжэйшым наваколле. Але ўсё змянілася мэтазкі, і менавіта яно і яго назва пачалі выконваць "адрасную" функцыю. Назва ж ракі ў сувязі з гэтым рабілася неактуальнай, тым больш, што сама рака, як мы ведаем, перамясцілася.

Успомнім славетную "Дануту" — кнігу Аляксея Карлюка — і эпізод у ёй з хрышчэннем плавучага судна. І сёння традыцыя разбіваць бутэльку шампанскага аб Борт карабля з'яўляецца вельмі адказнай і святочнай. Яна ўзяла ў канцы XVII стагоддзя ў Бярэзе выток і глыбіні стагоддзяў.

На зары маральнага для ўшакіравання багоў, каб яны не злаваі, не рабілі шкоды, людзі ўважліва і абавязкова хваля-рапашнашчымі. Былі такі звычкі, калі палубу новага карабля крываваілі ахвярай, а фарштэвень прыгаворвалі яго галавой.

У старажытных з'яўляў удзельнікі гэтых абрадаў заварталі да багоў, Пасейдона і Мінеры, а капітан падпісваў сярбы тоўка з віном. Адпавіду з яго, той выпіваў віно на палубу.

У XVII стагоддзі хрышчэннем ваенных караблёў займаліся каралі, прынцы, герцагі, графы. Гэтыя высокія гасці з блакітнай кравяю рабілі галыток віна, астатняе выпіваў на палубу ў на-прамку галоўных румбаў комплекса, абавязна пажаданні на дарогу карабелю. Затым было частанне бога мораў, а сярбы кубак

(Ус-да). Кожная з дзякох частак гэтага гідроніма (з грэчаскай мовы літаральна — "воднае імя") — Ус і да ў далёкім мінулым, безумоўна, мелі сваё канкрэтнае значэнне. З бегам часу гэтыя "жывыя" значэнні заблыліся, і частка-да ў прыватнасці, пачынае ўспрымацца як суфікс-фармант, пазбавлены матэрыяльнай сувязі з той ці іншай рэальнасцю.

А ці можна раканструяваць былое значэнне такіх фармальных частак географічных назваў? У пэўных выпадках можна. У прыкладзе, які разглядаецца-да хутэй за ўсё, азначала "рукаў, прыток ракі". Ус-да — гэта "прыток Усы". Праўда, адшуканне географічнага тэрміна-да ў якой-небудзь канкрэтнай сучаснай мове нам не ўдалося, ён застаецца "следом" чужых моў і народаў, "закамераваным" выключна ў складзе географічных назваў.

"Водныя" імяны на-да канцэнтруюцца ў басейнах Акі і Верхняй Волгі, але і там яны даўно не разуменьня ў сваім першым значэнні. Так, назва прытока Вяткі — Уста (з Ус-да?) ў Верхнім Паволжы, відаць, перафармуляцыя ў мясцовай тавары па ўдзяненнем слова "уста" — вусны.

Назва Ус, Уса таксама тамачыцца далёка не на сучасным матэрыяле. Рэчкі Уса, Ус, Ус-ва Уснор (мур — "балота" ў мове коми) маюць тэрыторыі распаўсюду ў басейнах Акі, Дняпры, Волгі, Енісея, Ангараў. На тэрыторыі Беларусі назва Уса сустракаецца яшчэ ў басейнах Бярэзіны і Сожа. Бясспрэчна толькі адно: тамачыцца гэты гідронім на аснове нейкай адной мовы чужа.

Кожны народ, які ўспрымае старажытны імяны ад сваіх папярэднікаў, прыстасоўваў іх да сваёй мовы і свайго бачання рэальнасці. Магчыма, таму з'явіліся фантастычныя варыянты (калі лічыць іх варыянтамі), а не асобнымі найменнямі тыту Ус-да (правы і левы прыток Бярэзіны Дняпроўскай, правы прыток Заходняй Дзвіны). Уза (правы прыток Сожа) і іншыя.

У слаўянскіх дыялектах назва Уза можа разуменьня як "сувязь, злучэнне" (тое ж, што і "узды, злучэнне"). У разуменні жыхароў Гомельскай, рака Уза "злучаецца" з Сожаю, Уза — гэта "вузы", "павязь", "сувязь" і г.д. Географічныя назвы Ус, Уса збіваюцца з географічным тэрмінам "Ус, Уса" — "каса, доўгі паўвостраў, мыс; аддзяленне ад чаго-небудзь; прыток ракі", вядомым, напрыклад, на рускай Поўначы, у басейне Пячоры, правым прытокам якой акраза з'яўляецца рака Уса.

У бліжэйшых мовах "водныя" імяны тыту Уса нагадваюць агульныя словы: швіц, ішоў і значэнні "вясень". У іншых мясцовасцях, напэўна, узгадваюць маньчжэскае слова "ус" — "умацаванае ўзвышэнне месца, агароджа, горад" ці мангольскае, бураскае "Ус, Усу, Усэн" — "вада", "рака". Адсюль — мноства тамачыцца вярсіі: "ула-стаўленне", Гэтыя імяны — Ус, Уса, Узда, Уста — застануцца загадкавымі назваўсё, у чым мы бачым сутнасць кожнага рэліктавага наймення.

Аляксандр РОГАЛЕЎ, кандыдат філагічных навук.

3 Брэста ў Брэст

паедзе ў гэтым годзе ансамбль танца "Радасць". Праслаўлены калектыв атрымаў запрашэнне паказаць сваё майстэрства ў французскім горадзе з такой жа назвай. У дзясціх краін свету пабываў ансамбль Брэсцкага гарадскога Дома культуры, у тым ліку — у Францыі. Бось і мінулым летам аматары харзаграфіі гэтай краіны з радасцю сустраклі самадзейных артыстаў. А яны ў рэспубліканскай зале ансамбля пабывалі гасці з французскага горада Брэста. Пабываўшы іскрамётай танцы "Радасці", яны запрасілі ансамбль на гастролі.

Фота Эдуарда КАБЯКА, БЕЛІНФАРМ.

КРЫНІЦЫ

Галасы Зямлі

Аркадзь НАФРАНОВІЧ жыве ў вёсцы Камі Пастайскага раёна і працуе ў школе настаўнікам. А дзігтуль вучыцца ў Лепельскім пераходзім, скончыў географічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Лірычныя вершы А.Нафрановіча друкаваліся ў рэспубліканскіх перыядычных выданнях. Ён актыўны член літаратурнага "Світанак" пры газеце "Пастайскі край" і адзін з аўтараў пазычнага альманаха "Рунь", у прыватнасці да якога народны паэт Беларусі Максім Танк, дарэчы, напісаў: "Я ўпэўнены, што ад такой маладой руні на беларускай літаратурнай ніве можна чакаць добрых плёнаў".

Аб гэтым жа, думачца, сведчыць і новыя вершы Аркадзя Нафрановіча.

Аркадзь
НАФРАНОВІЧМаксіму
ВАГДАНОВІЧУ

На запавястай зорцы Венеры шыра малюся з сонцамі і падоў.

Светлым каханнем, надзеяй і верай сэрца азорана зноў.

Мары мае, як палта барозы, вечны плывуць у рухавой прасіцы.

Слёзы адчаю і радасці слёзы — іны азначаны шлях.

У ГРЫБАХ

Праз пагоркі і нізіны і шыбу напярці да знябае машыні, дзе растуць бараўкі.

Пад аліку і зрэшнік лоўка з конькам прайкі. — Бось дзе ты скаваўся,

трэцік; ну, здарова, бараўкі!

Дзе, паказвай, пабрацімы, сёбрукі ўсё таве.

Пад аліку, магчыма, маскіруюцца ў траве?

О, тут цілае іх войска, мільяны ўсё на падборт.

І надзеі па-геройска галаўны ма ўсіх убор.

Кожнаму кажу: "Харошым, ты чаго, дружок, прышч?"

Залезай хутчэй у конькі да таварышаў сваіх".

Заглянуць хачу ў асінік, паглядзець і там прыбоду, ад паказвае гадзіннік, што пра ўжо і дамоў.

Прытаміўшыся, дадома зноў шыбу націнаю.

У бары сямі ахушціт гукае, неслухаваных дацяй забрае..."

І глядзець мне сыноку ў вочы, плынае-плынае — насупраць ночы.

Што хачеў ён сказаць — не знаю, толькі вочкімі — спявае:

"На даждок-лесаві гулеі і дуды адзіны намер: хай сустраўся б якая мне дэвушчынка чапер.

І хоць грыб і мне ласунак, ды адваць я ёй гатоў за гарачы пацалунак паўкава бараўкію.

Мусяці, выгляд важны маю, а ў душы адзіны намер: хай сустраўся б якая мне дэвушчынка чапер.

І хоць грыб і мне ласунак, ды адваць я ёй гатоў за гарачы пацалунак паўкава бараўкію.

Мусяці, выгляд важны маю, а ў душы адзіны намер: хай сустраўся б якая мне дэвушчынка чапер.

І хоць грыб і мне ласунак, ды адваць я ёй гатоў за гарачы пацалунак паўкава бараўкію.

Мусяці, выгляд важны маю, а ў душы адзіны намер: хай сустраўся б якая мне дэвушчынка чапер.

І хоць грыб і мне ласунак, ды адваць я ёй гатоў за гарачы пацалунак паўкава бараўкію.

Мусяці, выгляд важны маю, а ў душы адзіны намер: хай сустраўся б якая мне дэвушчынка чапер.

І хоць грыб і мне ласунак, ды адваць я ёй гатоў за гарачы пацалунак паўкава бараўкію.

Мусяці, выгляд важны маю, а ў душы адзіны намер: хай сустраўся б якая мне дэвушчынка чапер.

Васіль РАГАЎЦОЎ

Я накізаў свайму сыночку: "Не хадзі, мой каток, у лесочкі!"

Там калматы ласун блукае, ён чабе налукае...

Не хадзі, мой сыноку, у лесочкі, не хадзі, мой галубочкі!

Там жыць лібі ваўкалака... Ён спалохае — будзеш плакаць!"

Гаварыў я свайму сыночку: "На дварэ ўжо цямрава-ночка. У бары сямі ахушціт гукае, неслухаваных дацяй забрае..."

І глядзець мне сыноку ў вочы, плынае-плынае — насупраць ночы.

Што хачеў ён сказаць — не знаю, толькі вочкімі — спявае:

"На даждок-лесаві гулеі і дуды адзіны намер: хай сустраўся б якая мне дэвушчынка чапер.

І хоць грыб і мне ласунак, ды адваць я ёй гатоў за гарачы пацалунак паўкава бараўкію.

Мусяці, выгляд важны маю, а ў душы адзіны намер: хай сустраўся б якая мне дэвушчынка чапер.

І хоць грыб і мне ласунак, ды адваць я ёй гатоў за гарачы пацалунак паўкава бараўкію.

Мусяці, выгляд важны маю, а ў душы адзіны намер: хай сустраўся б якая мне дэвушчынка чапер.

І хоць грыб і мне ласунак, ды адваць я ёй гатоў за гарачы пацалунак паўкава бараўкію.

Мусяці, выгляд важны маю, а ў душы адзіны намер: хай сустраўся б якая мне дэвушчынка чапер.

І хоць грыб і мне ласунак, ды адваць я ёй гатоў за гарачы пацалунак паўкава бараўкію.

Мусяці, выгляд важны маю, а ў душы адзіны намер: хай сустраўся б якая мне дэвушчынка чапер.

І хоць грыб і мне ласунак, ды адваць я ёй гатоў за гарачы пацалунак паўкава бараўкію.

Мусяці, выгляд важны маю, а ў душы адзіны намер: хай сустраўся б якая мне дэвушчынка чапер.

І хоць грыб і мне ласунак, ды адваць я ёй гатоў за гарачы пацалунак паўкава бараўкію.

Мусяці, выгляд важны маю, а ў душы адзіны намер: хай сустраўся б якая мне дэвушчынка чапер.

І хоць грыб і мне ласунак, ды адваць я ёй гатоў за гарачы пацалунак паўкава бараўкію.

Мусяці, выгляд важны маю, а ў душы адзіны намер: хай сустраўся б якая мне дэвушчынка чапер.

◆ 8.30. "Справа Гаргона"
СЕРЫЙ.

19.55. Свет маюштва.
 20.30. Телеслужба Бисекі.
 20.40. "Фарук і Зумрад".
 20.50. Іда 60-гаддзі
 А.В.Саснашвілі.
 21.25. Тэлемагніт.
 22.00. Па ўсёй Расіі.
 22.00. Смертныя намеры.
 22.10. Ваўк стылі.
 22.20. А.П.Чухай. "Сцяны".
 22.30. "Усё каралеўства рашь".
 1-я серыя.

8-ы канал
 * 18.00. Мультсерыял "Д'Армантагэ і пры сабакі - мшыкеўры".
 18.25. "Аўра", Д/ф.
 18.45. Як справы, старына?

20.00. Навіны.
 20.20. "20-га снежня". 1-я серыя.
 21.00. Студыя "БМ" выбрае...
 21.50. Gogu music.
 22.50. Опера Улфры-шоу.

НТВ
 * 17.05. Мультфільм.
 17.25. Каманда: увесь сезон 3 "Чкаларов".
 18.00. 21.00. Сёння.
 18.35. У лошукх прыгод.
 * 19.20. "Добрыя намеры" (Дзян-Шэньцзі). Сілым гы.
 * 19.35. "Катэ Велі" (Італія-Францыя). 1-я серыя.
 22.35. Сасіска.

17.35. Ахуадына для сьпе Расію.
 18.10. Велкі фестываль.
 18.50. Спорт, спорт, спорт...
 19.00. Спорт, спорт, спорт...

* 19.00. Мультфільм.
 19.30. MM-6. Крыжы.
 19.40. БАНТ. Рэвалюцар.

Канал "Рас
6.00, 11.00, 15.00, 19.

на УФА "Сарон"	19.50. "Зоркі" эстрады на 5-м канале. 20.40. Телеслужбы баспекі. 20.50. Баз назвы. 21.10. Гігстор. 21.25. Тэлемагніт. 21.30. Будні. 22.00. Спартыйныя навіны. 22.10. Ваш спорт. * 22.20. "Чус каралеўская рмш", 2-я і 3-я сэрві.	21.30. Студыя "БМ": "На даху". * 21.50. "Кошт рызык".
ург інфарм	2-ы канал * 17.00. Мультифільм. 17.25. Каманды: уесь сезон 3 "Максім". 18.00. 21.00. Сёння. 18.35. Спартыйны каледжаскоп. * 19.35. "Добрыя намеры". Фільм 2-гі. * 21.35. "Карл Вялікі". 2-я сэр. 22.40. Часіска. 23.10. Рэпра-16.	НТВ * 17.00. Мультифільм. 17.25. Каманды: уесь сезон 3 "Максім". 18.00. 21.00. Сёння. 18.35. Спартыйны каледжаскоп. * 19.35. "Добрыя намеры". Фільм 2-гі. * 21.35. "Карл Вялікі". 2-я сэр. 22.40. Часіска. 23.10. Рэпра-16.
авескры- "Мік". г. 1-я і	8-ы канал * 18.00. Мультифільм. 18.25. Студыя "ІНТЭКС". Навіны. 19.40. "Смеху у распряміоўку". Д.Ф.	
"Цыган- значэнава сель. нота ДУДГ	19.20. Рускія раманыя спявае Галіна Пісэрка. 19.45. Урок нямецкай мовы. * 17.00. "Задарэна на вулицы Парамі". 18.10. Вялікі фестываль. 19.50. Спорт, спорт, спорт... * 19.05. "Камілія, ці Нераскатыя татчынік". * 19.55. "Сорача шчырае".	18.55. 19.45. Нямецкая хваля. * 18.25. Мультифільм. 20.00. "Пік". 20.10. Агенства "Парыкс": Гарадскі гадзіннік. Навіны. * 20.25 "20-га снежня". 3-я сэр. 21.30. Студыя "БМ": "Рок на вайска". 21.50. "17 табе жыццё на сваёй".

10.40. Сядянкае пытанне
15.20. Студыя "Рост"

переказ 20.55. "Підскадай". Передача для
дитячої аудиторії.
інформ * 17.00, 18.35. Мультфільм.
17.25. Камедія: усеї сезон з
"Макларена".
18.00, 21.00. Сьнян.
♦ 19.10. "Поцілкі дамашанія вач-
туні" (ШША).
♦ 21.35. "Карп Валікі".
22.40. Часіна.
23.10. Кадрэ "Абломату".

8-ы канал
* 18.00. Мультсерыял.
18.45. СОЛТАК. Назвы.

ель,
кукар 18.10. Валікі фестываль.
18.55. Спорт, спорт, спорт...
19.30. "Асьян марфон".
20.45. Телесукупы блоскеі.
20.55. Вакалны шылд ДШасте-
ковіча іх вершы С'юрынга вы-
казаў Г.Вішнёўскі.
21.30. Па ўсёй Расіі.
22.00. Спортыўны машыны.
22.45. Ваш стиль.
22.20. "Вячэрні азон". Музычны
канал.
♦ 23.20. "Другое нараджэнне".
3-я серыя.

8-ы канал
* 18.00. Мультсерыял.
18.35. "Колкі каштуе каханне?"
Д/ф.
* 19.30. Мультфільм.
19.50. Праг сцэчка.
20.00. БАНТ. Репартаж.

◆ 20.10. "20-та снежні". 4-я се-
рыя.
21.15. КМ-4. "Да ведаема".
21.30. Студыя "Берліна". "Кавадрако-
ла".
◆ 21.50. "Сорак каратву".

НТВ
* 17.00. Мультфільм.
17.25. Камедія: усеї сезон з
"Макларена".
18.00, 21.00. Сьнян.
18.35. Такое спортыўнае жыццё.
♦ 19.00. "451 па Фарэнгейту"
(Валікарытаян).
♦ 21.35. "Карп Валікі".
22.40. Часіна.
♦ 23.15. "Развітанне з фальшым
ным рвані" (Германія).

Клуб "Росі"

18.00. «Спортивный спорт».	21.30. Спудзлы "БМ". «Дзаватае воблака».
18.10. «Спортивный спорт».	21.45. Час мясцовы.
19.05. «Даша чалавечэ».	22.10. «Чацкі сезон».
20.50. Тэлеслужба бліскі.	
21.00. «А я іду...» Сялява М.Са- дэра.	
21.25. Тэлемагазін.	
21.30. Булія.	
22.00. Спортныя навіны.	
22.10. Вада стиль.	
22.20. «Даўжымес аўто».	
8-ы канал	
18.00. Музыктэрал.	17.25. Каманда: увесэ сезон, з «Макларн».
18.25. СЛПЭК. Дарэмфальскі.	18.00. 21.00. Сяня.
18.30. «Кузня Пятроў-Вокні».	18.35. Футбольны клуб.
Д/ф.	19.30. Пя возера». 2-я серыя.
19.00. Скрытая камера.	21.35. «Карп Влікі».
19.20. Рэпартаж.	22.40. Часіна.
19.35. БАНТ. Рэпартаж.	23.15. «Анонша танга з Пары- жы» (італіа-францыя).
20.00. Агенцыя «Парыск» «Га- радскі гадзіннік», «Навіны».	
18.40. «Еўропа 9 ані». Д/ф.	20.15. «Яны змагаліся за Радзіму». 2-я серыя.
17.45. 20.05. Ук-індэа з дадатка- вым.	21.30. Спудзлы «БМ». «Суботніа ворскі».
18.10. Велікі фестываль.	21.45. Сям халіна з «Хрыстафор- ама».
18.30. 21.30. Інфарм ТБ.	22.00. «Як стварылі ідэал».
19.15. Экспрэс-кіно.	
19.45. «Страсі». Тэлесерыял.	

3.40. Музыка всіх пака.

РГ	21.30. "Світ Східної України і її жемчуги", 1-я серія.	17.00. Мультифільм.
ауто).		18.00. "Кіно".
	8-й канал	18.35. Ключі від форта Баїрад.
	* 15.00. Мультисеріал.	* 20.00. "Шкіл" - амафари екстра-класа".
	15.30. Проповідник Кенет Купленд.	21.00. Надочечі.
"Ма-	* 15.55. "Midi i Mod" (ЗША).	21.45. Аудіосорт.
	* 17.00. Мультифільм.	* 22.05. "Цінувати да пам'яті не дапущемо".
"і, 1-я і	18.25. СОЛТЭК. Спартизми ніва-зика.	23.30. Діагноз вока.
	18.55. Фільм "Кадриер" і "ММ-4" представляють музичну програму.	24.05. Тоніс. Кубок Дівка.
суиним	20.00. Пти свечка.	

21.50. Салартыўны үй-э

18.00. Чемпионат Італії на футболе.
18.50. Залатыя ключі.
19.05. Сустрачэнні на "Піці вугля".
19.50. "Мікола Пусек". Тэлефільм.
19.30. Інфарм ТБ.
◆ 19.55. "Забавісткі на Жданіўскай".
21.00. Спудзі "БМ". "Іграграма-дажыст".
◆ 21.30. Пішнізі на забавісткі.
2-я серыя.
22.30. Фоку music.

НТВ

◆ 17.00, 18.40. "Карона Расійскай

0.20. Доброго раніцы, Еу
0.50. Апы-баты...

♦ 15.00. "Цирк".
* 18.30. Мультсериал.
17.00. СОЛТЭК "Пик".
♦ 17.30. "Плюмбум, або Нейбс:
печная гульня"

8.00. У саецца жыццё.

**Беларуская акадэмія музыкі,
аб'яўляе прыём абітурыентаў**
**Па спецыяльнасці "Харэаграфічнае мастацтва" (форма
кавалерыя, вершыя)**

арбы Ама-
14.40, 18.20,
17

Абитуранты здаюць наступныя экзамены:

- спецыяльнасці: тры падзелы, кожны з якіх ацэньваецца асобным балам: экзэрсіс па класічным танцы ў аб'ёме харэаграфічнага вучылішча; імпровізацыя на зададзенаму пластычным тэлу; калектыв (суб'ясадаванне);

15.10, 18.30,

наступиния документи:
- заява, документ аб сярэжнай адукацыі з арыгінале, 4 фотакарткі памерам 3 х 4, медыцынская даведка па форме (№ 0-86у), выіска (копія) з працуючай кніжкі; пацвердзі і документ аб дачыненні да вайскай канвінсацыі (прад'яўляюцца асабіста).
Кансультацыі 30 верасня бягучага года.
Уступныя экзамены 3 па 10 кастрычніка.

15.00, 19.30.

...

Галоўны рэдактар
Уладзімір БЕЛЬСКИ

1900, 1901 & 1902

**Беларуская акадэмія музыкі,
аб'ядлае прыём аўтурынтаў**

**Пя спецыялізасці "Харэаграфічныя мастацтваў" (форма
навування вярэцняна).**

У Акадэмію прымаюцца асобы, маючы сярэдняе адукацыю, па-
стаўляючы пражываючы ў Рэспубліцы Беларусь, а таксама грама-
дзяне Беларусі і беларусы, якія пражываюць за межамі.

Аб'турыенты здаюць наступныя экзамены:

- спецыяльныя: пры падрыхтоўцы да іспыту па спецыяльнасці асоб-
ным балам: экзэмпляр на класічным танку ў аб'ёме харэаграфічнага
бучылішча; імітывацыя на забаводзную пластычную тэму; ка-
лектыўна (губасоўсаванне);
- беларуская мова (дыктынт) і літаратура (вусна).

Аб'турыенты прадстаўляюць у прыёмным камісію
наступныя дакументы:

- заява, дакумент аб сярэдняй адукацыі ў арыгінале, 4 фота-
карткі памерам 3x4, медыцынская даведка па форме (№ 0-86),
воінска (копія) з працоўнай кніжкі; напісаны дакумент аб да-
чыненні да воінскай паліцыі (або вясельска).

Кансультацыі 30 верасня бягуцца года.

Уступныя экзамены з 3 па 10 кастрычніка.

Прыём дакументаў з 27 па 30 верасня з 10.00 да 12.00 гадзін на
адрас: г.Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 30, аўд. 125.

24 верасня

навучанні вчэрняў),

У Акадэмію прымаюцца асобы, маючыя сярэдняе адукацыю, па-
ставіныя пражываючыя ў Рэспубліцы Беларусь, а таксама грамадзя-
ніне Беларусі і беларусы, якія пражываюць за межамі.

Абітурыенты здаюць наступныя экзамены:

- спецыяльнасць: тры падэставы, з кожнай з якіх адпаведна асобным
балам: экспрэсія на класічным тэатру ў 40 аб'ёмнаграфічных
вучышча; імпровізацыя на завяздзенай пласцічнай тэку; ка-
лэктыў (суб'ектавае);
- беларуская мова (дыктынт) і літаратура (вусна).

Абітурыенты прадстаўляюць у прыёмную камісію
наступныя дакументы:

- заява, дакумент у сярэдняй адукацыі арыгінал, 4 фота-
карткі памерам 3x4, асабісты дакумент па форме (№ 9-86),
выпіска (копія) з грамадзянскай кніжкі; напісаны і дакумент аб дачы-
ненні да вайскай павіннасці (прад'юкацыя асабіста).

Кансультацыі 30 верасня бягучага года.

Уступныя экзамены з 3 па 10 кастрычніка.

Прыём дакументаў з 27 па 30 верасня з 10.00 да 12.00 гадзін
на адрас: Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 30, аўд. 125.

ПЯ:

Галоўны рэдактар
Уладзімір БЕЛЬСКИ
